

Introïtustekst

Het Anne Frankhuis (Andrew Motion)
Zelfs nu nog, na tweemaal haar levensjaren vol verdriet
en woede op diezelfde plek, kan niemand die
deze smalle trap beklimt, ontdekt hoe
de boekenkast opzij schuift en door de schaduw
de zonnige kamers betreedt, er iets aan doen:

opnieuw wordt haar geheim geschonden. Alleen luisteren
is al een soort schuld: buiten herhaalt de Westerkerk
zichzelf, alsof alle uren samen aasden
op haar angst, iedere klokslag lieten
wegsterven op de bezette straten. Denk je in -

drie jaar lang fluisteren en eenzaamheid,
dag na dag de geallieerde linies bijhouden
met een stuk geel krijt. Haar hoop op
doodgewone liefde en haar interesses
overleven haar hier, opgeprikt boven haar bed,

zoals de familiekiekjes; een paar acteurs;
de jurken van prinses Elizabeth.
En zij die zich erover buigen zien
niet alleen geduld dat onbeloond bleef
maar één permanent verlangen naar mogelijkheden

zoals ik die heb: eenvoudigweg de deur uit lopen,
zoals ik, op je gemak wandelen
door stoffige lommerrijke straten of kijken
hoe een stille sloep zich losmaakt van de bruggen -
hun spiegelbeeld komt tot bedaren in de blauwe gracht.

*Uit: 'Een boek van wondere dingen' samengesteld door
Daan Bronkhorst, Uitg. Amnesty International-De Geus*

Lezing: Matteüs 12, 1-21

In die tijd liep Jezus op een sabbat door de korenvelden. Zijn leerlingen hadden honger en begonnen aren te plukken en ervan te eten. Toen de farizeeën dat zagen, zeiden ze tegen hem: 'Kijk, uw leerlingen doen iets dat op sabbat niet mag.' Hij antwoordde: 'Hebt u niet gelezen wat David deed toen hij en zijn metgezellen honger hadden, hoe hij het huis van God binnenging en er met hen van de toonbroden at, terwijl noch hij noch zijn mannen daarvan mochten eten, alleen de priesters? En hebt u niet in de wet gelezen dat de priesters die op sabbat in de tempel dienstdoen en zo de sabbat ontwijden, onschuldig zijn? Ik zeg u: hier gaat het om meer dan de tempel! Als u begrepen had wat bedoeld wordt met: "Barmhartigheid wil ik, geen offers," dan zou u geen onschuldigen hebben veroordeeld. Want de Mensenzoon is heer en meester over de sabbat.'

Hij trok weer verder en kwam in hun synagoge. Daar stond iemand met een verschrompelde hand. Omdat ze Jezus wilden aanklagen, vroegen ze: 'Is het toegestaan op sabbat te genezen?' Hij antwoordde: 'Stel dat u maar één schaap hebt en dat valt op sabbat in een kuil, wie van u zou het niet vastgrijpen en het er weer uit halen? En is een mens niet veel meer waard dan een schaap? Daaruit volgt dat we op sabbat goed mogen doen.' Toen zei hij tegen de man: 'Steek uw hand uit.' Hij stak hem uit en er kwam weer leven in, zijn hand werd weer even gezond als de andere. De farizeeën dropen af en besloten hem uit de weg te ruimen. Jezus beseftte dat en week uit naar elders.

Grote massa's mensen volgden hem, en hij genas hen allen. Hij verbood hun uitdrukkelijk bekend te maken wie hij was. Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jesaja:

'Hier is de dienaar die ik mij gekozen heb, die ik liefheb en in wie ik vreugde vind.

Ik zal hem vervullen met mijn geest,

aan alle volken zal hij het recht verkondigen. Hij zal geen woordenstrijd aangaan en op straat zijn stem niet verheffen.

Het geknakte riet breekt hij niet af,

noch dooft hij de kwijnende vlam,

totdat het recht dankzij hem overwint.

Op zijn naam zullen alle volken hun hoop vestigen.'

Overweging

1. Dat gedicht over het Anne Frankhuis. Een beeld geschetst in woorden: drie jaar lang fluisteren en eenzaamheid, het permanent verlangen naar mogelijkheden zoals ik die nu wel heb: eenvoudig de deur uitkunnen lopen, kunnen leven. De dagelijkse verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog, even teruggebracht tot de 25 regels over wat een bezoek aan het Anne Frankhuis je doet voelen. En dat staat weer voor de verbijsterende onmacht over de barbaarse handelingen die tijdens die Tweede Wereldoorlog zijn gepleegd: door de Duitsers en hun bondgenoten, door degenen die met de nationaalsocialisten heulden, door wie nalieten te doen wat ze eigenlijk hadden moeten doen. De verschrikkingen van die Tweede Wereldoorlog waren voldoende voor een al tijdens de oorlog door de toenmalige Amerikaanse president Roosevelt geuit verlangen naar een wereld waarin *Four Freedoms* zouden kunnen worden tot stand gebracht: de komst van een wereld waarin de mensen vrijheid van meningsuiting en geloof zullen genieten, en vrij zullen zijn van vrees en gebrek. *Freedom from fear and freedom from want*. Ze waren aanleiding tot een wereldwijd gedeeld: dat nooit meer; voor het besef dat 'terzijdestelling van en minachting voor de rechten van de mens hebben geleid tot barbaarse handelingen, die het geweten van de mens geweld hebben aangedaan'; en tot het tot stand komen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) en de daarop gevolgde verdragen. Over rechten van de mens wil ik het vandaag hebben.

2. Er bestaat in die prachtige serie kleine boekjes zelfs een deeltje: *De kleine Mensenrechten voor Dummies* (2016). Geschreven door oud-Amnesty-medewerker Daan Bronkhorst. Daarin kun je veel vinden. Ik citeer een klein stukje uit de eerste pagina:

Wat mensenrechten betekenen, is gemakkelijk te onthouden met het ABC.

Aandacht. Mensenrechten beginnen met aandacht, van de overheid op de eerste plaats. Want het zijn de regeringen die de internationale beginselen van mensenrechten hebben onderschreven. Aandacht moet er ook zijn van onderaf, van organisaties en van de bevolking. (..)

Bescherming. Mensenrechten zijn maar van papier. Tenminste, zolang ze niet tot werkelijkheid worden gemaakt. Je mag er op rekenen dat je beschermd wordt tegen willekeurig geweld van de politie, of discriminatie vanwege je huidskleur geslacht of leeftijd. Want dat staat in de wet. (..)

Compensatie. Compensatie betekent schadeloosstelling. Wie geleden heeft onder een onrecht, heeft recht op compensatie. (..)

Dat ABC richt zich in eerste instantie tot de overheid. Daarover zal ik hierna het meest vertellen.

Maar terecht noemt Daan Bronkhorst dat ook wij, de burger, een verantwoordelijkheid hebben. Als alleen de overheid en overheidsorganen zich aan mensenrechten zouden houden, terwijl de gemiddelde burger zich in gedachten, woord en daad niets zou aantrekken van de inherente waardigheid van zijn medeburger, zou er iets fors mis zijn. Al was het maar vanwege het niet naleven van de Gulden Regel zoals neergelegd in Matheus 7.12 I: Behandel andere mensen zoals jij door hen behandeld wil worden. (ik ga dan uit van de gemiddelde, niet sadomasochistische, respectvolle medemens).

En met dat laatste zijn we ook bij het beginsel van de compassie, zoals dat staat vermeld in het op 12 november 2009 wereldwijd uitgeroepen *Handvest voor compassie*. Dat beginsel staat in nog hoogstaander woorden vevat dan de preambules van mensenrechtverdragen: *Compassie is onze drijfveer om ons onvermoeibaar in te zetten voor het verzachten van het leed van onze medeschepselen, om terug te treden uit het middelpunt van onze wereld en een ander voor het voetlicht te plaatsen, en om recht te doen aan de onschendbare heiligheid van iedere mens en een ieder, zonder uitzondering, te behandelen met volstrekte waardigheid, billijkheid en respect.*

3. Wat kunnen we op het gebied van mensenrechten van de overheid verwachten? En hoe kunnen wij daar ook zelf aan bijdragen? Ik begin eerst maar met een persoonlijke anekdote en zal dan een lange aanloop nemen:

2000: ik ben voorgedragen als bijz. hoogleraar mensenrechten aan de VU en krijg uitnodiging voor gesprek met rector magnificus. Ik moet van tevoren opschrijven hoe ik aankijk tegen de grondslag van de VU

Mijn schriftelijk antwoord: De christelijke waarden die ik van thuis uit heb meegekregen hebben thans hun vertaling gevonden in mijn betrokkenheid bij rechten van de mens

In gesprek met rector: die christelijke waarden van u: katholieke waarden? Mijn antwoord: is dat dan niet christelijk? Zijn commentaar: u hebt vast op een jezuïetencollege gezeten (hij had mijn cv dus goed doorgenomen). Na mijn bevestigend antwoord: welkom, U zult zich hier thuis voelen.

En nog maar een verhaal uit het verleden: hoe kwam mijn betrokkenheid met mensenrechten? Ik had het geluk te studeren (in Utrecht) in een roerig tijdvak: van 1966 tot 1972. Daardoor werd ik simpelweg geconfronteerd met de studentenrevolutie van 1968. Democratisering, en meer van dat. Plus demonstreren tegen de Vietnamoorlog. Ik was allesbehalve een barricadebeklimmer of iemand die meedeed aan bezettingen. Maar ik was wel bereid na te denken over wat meer maatschappelijke betrokkenheid. In de Utrechtse studenten-ekklesia was dat aan de orde van iedere zondag. Je werd daar zo activistisch gewezen op je maatschappelijke verantwoordelijkheid in deze wereld, dat je je niet langer kon verschuilen achter vroom gebed. Waarschijnlijk zette dat echt aan het denken.

In de juridische faculteiten in Nederland werd her en der ook meer aandacht besteed aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de jurist. Ook daar hielp het gedachtegoed van de studentenrevolutie. Het leidde eind jaren zestig, begin jaren zeventig in een aantal universiteitssteden (waaronder Amsterdam, Utrecht en Leiden) tot het opzetten van wetswinkels waarin juridische studenten (geassisteerd door betrokken medewerkers en hoogleraren) gratis juridisch advies gaven in huurkwesties, consumentenrechten en noem maar op. In Utrecht kwam er een nieuwe hoogleraar strafrecht, Toon Peters, die wees op het Rechtskarakter van het strafrecht. Zijn boodschap: de regels van strafrecht en strafvordering hebben ook een functie in het begrenzen van de macht van de overheid. Je moet in dat kader soms de overheid (justitie/politie) herinneren aan wat die grenzen zijn. En zo rolde ik in de wereld van rechten van de mens. Ik hoefde helemaal niet de barricaden op en actie te voeren voor allerlei hoogstaande doch vage doelen. Ik kon me beperken tot het de overheid en overheidsdienaren doen herinneren aan de plechtige beloften die in juridische teksten waren vastgelegd en aan hun daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden.

4. Praten over rechten van de mens was overigens niet nieuw. In zekere zin kan men hier te lande in de onafhankelijkheidsverklaring, bekend als het Plakaat van Verlatinghe van 1581 al zaken vinden die naar hedendaags spraakgebruik worden aangeduid als universele mensenrechten, zoals de aangeboren vrijheid. In de tweede helft van de achttiende eeuw – de tijd van de Verlichting – was er bijvoorbeeld de Amerikaanse Declaration of Independence (1776). Het staat er dan zo mooi: *all men are created equal; that they are endowed by their Creator with certain inalienable rights, that among these are life, liberty, and the pursuit of happiness...* *All men are created equal*. Het was wel de tijd dat er ook nog slavernij bestond, terwijl van rechten van de vrouw nog geen enkele vermelding of inhoud kregen.

Er was de Declaration des droits de l'homme et du citoyen (1789) dat de Nederlandse equivalent kreeg in de Verklaring van de rechten van de mens en van de burger van 31 januari 1795. Met ook hier als eerste recht

'Dat alle Menschen met gelijke rechten geboren worden en dat deze natuurlijke rechten hun niet kunnen ontnomen worden'; en verder:

2. *Dat deze rechten bestaan in gelijkheid, vrijheid, veiligheid, eigendom en tegenstand aan onderdrukking.*

3. *Dat de vrijheid de magt is, welke ieder Mensch toekomt om te mogen doen al het geen anderen in hunne rechten niet stoort dat dus hare natuurlijke bepaling bestaat in deze stelling: Doe niet aan eenen anderen, hetgeen gy niet wilt dat U geschiede.*

(Dat laatste is opmerkelijk: in Matt. 7:12 staat deze gulden regel niet negatief, maar juist positief geformuleerd: Al wat gij dus wilt, dat de mensen u doen, doet het ook hun; want dat is de Wet en de Profeten).

Als we tegenwoordig over mensenrechten spreken, doen we dat vooral met het oog op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (10 december 1948). Bij dit soort teksten bevat de preambule het beste overzicht over het waarom. Ik zou de hele preambule wel willen voordragen maar dan is de mij toegemeten tijd al voorbij. Daarom alleen de eerste regels:

Overwegende, dat erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap grondslag is voor de vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld;

Overwegende, dat terzijdestelling van en minachting voor de rechten van de mens geleid hebben tot barbaarse handelingen, die het geweten van de mensheid geweld hebben aangedaan en dat de komst van een wereld, waarin de mensen vrijheid van meningsuiting en geloof zullen genieten, en vrij zullen zijn van vrees en gebrek, is verkondigd als het hoogste ideaal van iedere mens;

Overwegende, dat het van het grootste belang is, dat de rechten van de mens beschermd worden door de suprematie van het recht, opdat de mens niet gedwongen worde om in laatste instantie zijn toevlucht te nemen tot opstand tegen tyrannie en onderdrukking;

Overwegende, dat het van het grootste belang is om de ontwikkeling van vriendschappelijke betrekkingen tussen de naties te bevorderen; Overwegende, dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de mens en in de gelijke rechten van mannen en vrouwen opnieuw hebben bevestigd, en besloten hebben om sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in groter vrijheid te bevorderen;

Overwegende, dat de Staten, welke Lid zijn van de Verenigde Naties, zich plechtig verbonden hebben om, in samenwerking met de Organisatie van de Verenigde Naties, overal de eerbied voor en inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen;

Overwegende, dat het van het grootste belang is voor de volledige nakoming van deze verbintenissen, dat een ieder begrip hebbe voor deze rechten en vrijheden;

Op grond daarvan proclameert de Algemene Vergadering deze Universele Verklaring van de Rechten van de Mens als het gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal, opdat ieder individu en elk orgaan van de gemeenschap, met deze verklaring voortdurend voor ogen, er naar zal streven door onderwijs en opvoeding de eerbied voor deze rechten en vrijheden te bevorderen, en door vooruitstrevende maatregelen, op nationaal en internationaal terrein, deze rechten algemeen en daadwerkelijk te doen erkennen en toepassen, zowel onder de volkeren van Staten die Lid van de Verenigde Naties zijn, zelf, als onder de volkeren van gebieden, die onder hun jurisdictie staan):

Erkenning van de inherente waardigheid van alle leden van de mensengemeenschap, en verder (met verwijzing naar de barbaarsheden van de Tweede Wereldoorlog) een dat nooit meer. Plus een verwijzing naar de *Four Freedoms*: het streven moet wereldwijd zijn: vrij van vrees en gebrek, vrijheid van meningsuiting en geloof

Overigens: ook deze tekst werd aangenomen in een tijd dat rechten van vrouwen nog in kinderschoenen stonden en lang voordat iemand als Martin Luther King zijn *I had a dream* uitsprak in verband met de rassenscheiding in de VS.

Voor de jurist is het gesneden koek, maar ik zeg het maar even voor alle zekerheid. Een Verklaring is nog niet hetzelfde als een tekst die ook juridisch bindt. Het is het verschil tussen: Ik hou van jou, en: ik hou van jou en beloof je trouw. Het is 'soft law'. De volgende stap was de uitwerking in juridisch bindende teksten. Voor Europa gebeurde dat al heel snel. Op 4 november 1950 werd door een aantal lidstaten van de in 1949 opgerichte Raad van Europa het Europees verdrag van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden aangenomen. Slechts door een aantal Europese Staten: het was al koude oorlog geworden en de Oost-Europese Staten deden niet mee. Maar wel: de Benelux, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Denemarken, Noorwegen, Zweden, IJsland, Griekenland, Turkije, en ook Duitsland.

En ook hier zegt de preambule veel, ook hier kost het te veel tijd om het allemaal voor te lezen.

Gelet op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens die op 10 december 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is afgekondigd;

Overwegende, dat deze Verklaring ten doel heeft de universele en daadwerkelijke erkenning en toepassing van de rechten die daarin zijn nedergelegd te verzekeren;

Overwegende, dat het doel van de Raad van Europa is het bereiken van een grotere eenheid tussen zijn Leden en dat een van de middelen om dit doel te bereiken is de handhaving en de verdere verwezenlijking van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;

Opnieuw haar diep geloof bevestigende in deze fundamentele vrijheden die de grondslag vormen voor gerechtigheid en vrede in de wereld en welker handhaving vooral steunt, enerzijds op een waarlijk democratische regeringsvorm, anderzijds op het gemeenschappelijk begrip en de gemeenschappelijke eerbiediging van de rechten van de mens waarvan die vrijheden afhankelijk zijn;

Vastbesloten om, als Regeringen van gelijkgestemde Europese staten, die een gemeenschappelijk erfdeel bezitten van politieke tradities, idealen, vrijheid en heerschappij van het recht, de eerste stappen te doen voor de collectieve handhaving van sommige der in de Universele Verklaring vermelde rechten;

Sinds dit jaar is die preambule aangevuld met een extra zin:

Bevestigend dat de Hoge Verdragsluitende Partijen, in overeenstemming met het beginsel van subsidiariteit, de primaire verantwoordelijkheid hebben de rechten en vrijheden die in dit Verdrag en de Protocolen daarbij zijn omschreven te waarborgen en dat zij daarbij over een beoordelingsmarge beschikken, die onderworpen is aan het toezicht door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zoals opgericht in dit Verdrag.

Een verwijzing dus naar de Universele Verklaring, collectieve handhaving van sommige van de in de Universele Verklaring neergelegde rechten. En die collectieve handhaving geschiedt door het instellen van de mogelijkheid dat een individuele burger – na uitputting van nationale rechtsmiddelen – bij het Europees Hof voor de rechten van de mens kan gaan klagen dat een lidstaat jegens hem niet heeft gehouden aan de plechtige belofte zijn EVRM-rechten te eerbiedigen. En als dat Hof zegt dat het land inderdaad in de fout is gegaan, moet het betreffende land dat goedmaken,

Inmiddels hebben allerlei andere landen, plus – na het neerhalen van het IJzeren Gordijn - ook de Oostbloklanden zich bij het EVRM aangesloten. Nu zijn 47 Europese landen partij bij het EVRM. Het enige Europese land dat geen partij is, is Wit-Rusland. In de loop van de tijd zijn binnen de Raad van Europa ook allerlei andere afspraken gemaakt, waarmee ook andere in de Universele Verklaring genoemde rechten nadere invulling hebben gekregen.

Pas veel later, in 1966, werden ook op wereldniveau, binnen de Verenigde Naties, verdragen aangenomen die zijn gebaseerd op de Universele Verklaring. Dat zijn het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten, en het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten. Ook die verdragen zijn inmiddels in werking getreden en kennen een internationaal handhavingsmechanisme. En ook op wereldniveau zijn er allemaal andere verdragen aangenomen die een nadere uitwerking betekenen van sommige de in de Universele Verklaring opgenomen rechten.

Binnen de Europese Unie, tenslotte, werd in 2000 een Handvest van Grondrechten aangenomen. Dat handvest trad in 2009 in werking. Het handvest bevat naast de al in het EVRM opgenomen rechten, ook sociale grondrechten als veilige arbeidsomstandigheden, het recht op dagelijkse en wekelijkse rusttijden en het recht op collectieve onderhandelingen over arbeidsovereenkomsten.

5. Allemaal mooi en aardig, maar wat betekent het nu in de praktijk? Al die nieuwe afspraken betekenen nog niet dat het ineens goed gaat in de wereld. Dat zien we dagelijks om ons heen. Er zijn inmiddels nieuwe zorgen bijgekomen. De overheid dient ook positieve actie te ondernemen als het basisgrondrecht van ‘recht op leven’ gevaar loopt vanwege nieuwe vormen van levensbedreiging. Dat zien we met alle leven beschermende maatregelen in verband met covid. Dat kunnen we bijvoorbeeld zien bij de snel duidelijker wordende gevolgen van de klimaatcrisis. Er zijn nu duurzame ontwikkelingsdoelen. Die gaan ons aan omdat het onvoldoende doen aan de klimaatcrisis betekent dat niet alleen delen van het eigen land, maar zeer zeker sommige delen van de wereldbol zo onbewoonbaar of gevaarlijk worden, dat er nieuwe volksverhuizingen op gang gaan komen.

En een complicatie is: na 11 september 2001 – nu ruim 20 jaar geleden – is de angst voor terreur gegroeid, en wordt dan maar gelijk angst voor terreur uitgebreid door angst voor radicale moslims, dus angst voor iedereen die uit een moslimland komt of er anders uitziet. De kop van de NRC van 11 september j.l. was een aangrijpende: *Na 9/11 werd ik plots ‘die moslim’*, en met de ondertitel: *De aanslagen van 11 september 2001 hadden grote impact op Nederlandse jongeren met een islamitische achtergrond. Een persoonlijke terugblik.* Dat ging niet eens over vluchtelingen maar over mede-Nederlanders. En als uit buitenland mensen vluchten omdat ze daar te vrezen hebben voor hun lijf en leden, is vaak de instinctieve reactie om ze vooral op te laten vangen in de naburige landen en ons eigen land te benoemen als vol. Je ziet dan zelfs reacties dat het toch Godeklaagd is dat rechters op grond van mensenrechtverdragen beslissen dat een vluchteling mag blijven in het land waarin hij – ondanks de inmiddels gebouwde muren en hindernissen – is beland.

En ja, er is een verschil tussen vluchtelingen die uit hun land zijn gevlucht omdat ze te vrezen hebben voor hun lijf en leden, en economische vluchtelingen. Bij die laatste categorie is de oplossing niet: uitsluitend met iedereen compassie hebben. Dat is te gemakkelijk. Dan wordt ook ons land echt te vol. Maar er is wel een Paneuropese of zelfs wereldaanpak nodig om te zorgen dat de redenen van economische vluchten (oorlog, armoede, aantasting van het milieu) niet meer bestaan. Zo zullen er in de tussentijd compassievol maatregelen moeten worden genomen. Dat betekent: ontwikkelingssamenwerking, soms behulpzaam zijn bij het geven van scholing opdat in het land van herkomst gemakkelijker een eigen inkomen kan worden gegenereerd. En bij kinderen: rekening houden met de eigen belangen als kind. Een kind mag het niet worden aangerekend dat de ouders er alles aan doen en alle strohalmen aangrijpen om toch vooral te kunnen blijven leven (bedenk daarbij ook dat ouders vaak in eigen land huis en haard hebben verkocht – of smokkelaarsgeld van de familie hebben geleend).

6. Aandacht, Bescherming, Compensatie. Maar het gaat primair om de Aandacht en de Bescherming. En soms is het nodig om de Overheid even te herinneren aan de plechtige beloften. Dan kan er aanleiding zijn tot Compensatie. En voor ons als burgers: Compassie, door ook zelf Aandacht en Bescherming te bieden. Door geen 'Ikke ikke ikke en de rest van stikken' mens te zijn. Door de gulden regel na te leven en andere mensen te blijven behandelen zoals je zelf behandeld zou willen worden. U weet wel, die Christelijke waarde. En door dat uit te dragen en voor te leven aan je kinderen en kleinkinderen.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl